

Konferencija „Miškininkystė be plynių: naujas požiūris į miškų politiką“

2025 05 21

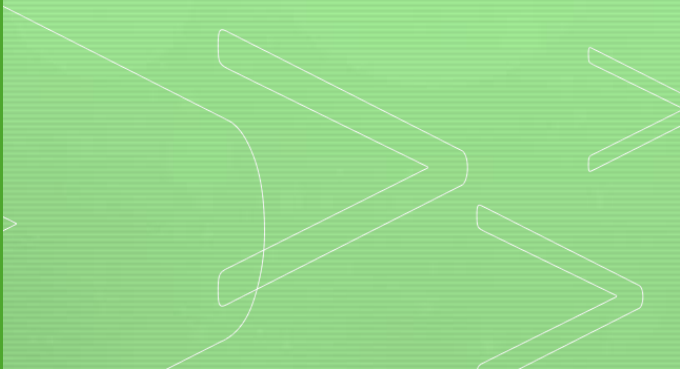
Mindaugas Potapovas

giriu.spiecius@gmail.com

www.giriuspiecius.lt

Miškų įstatymo projektas „Girių spiečiaus“ akimis

Girių spiečius

„Girių spiečius“ – 60 organizacijų, judėjimų ir iniciatyvų,
48 įvairių sričių mokslininkai ir ekspertai,
susibūrė siekti gamtiniu, socialiniu ir ūkiniu požiūriais subalansuotos miškų politikos.

Girių spiečius

IŠ ESMĖS KITOKS POŽIŪRIS Į MIŠKUS MIŠKAS YRA VERTYBĖ, MIŠKAS YRA VISIEMS

DABAR

Gamtai
tik 10,1 % miškų

Rekreacijai
tik 2,5 %
miškų

Medienai
net 87,4 %
miškų

SIEKIAME, KAD PO 20 METŲ BŪTŲ

Bent 30 % miškų
saugomi gamtai,
trečdalis jų – griežtai,
formuojasi sengirės

Bent 20 % miškų
papildomai
bendruomenių,
kultūriniams ir
nemedieniniams poreikiams

Miškų ekosistemos svariai
prisideda švelninant
klimato kaitą ir
jos padarinius

Ne daugiau
50% miškų
yra ūkiniai,
skirti tvariai
medienos ruošai

**Miškam apsaugoti buriasi
„Girių spiečius“**

Tikime, kad bendromis pastangomis galime pasiekti, kad po 20 metų:

- 1. Bent pusėje Lietuvos miškų būtų vykdoma naujos kartos gamtai draugiška miškininkystė** be išplyninančių ūkinių kirtimų
- 2. Lietuva garsėtų kaip išsaugotų ir atkurtų gamtiškai vertingų miškų šalis.** Sugyvenimas su gamta taptų saikingo ir subalansuoto gyvenimo pamatu, mentaliteto dalimi, taip pat Lietuvos konkurenciniu pranašumu.
- 3. Lietuvos medienos pramonė būtų vis mažiau priklausoma nuo naujos žaliavinės medienos tiekimo,** nes taikytų žiediškumo ir pakopinio medienos naudojimo principus.

XIX VYRIAUSYBĖS PROGRAMA

- 637. **Mūsų tikslas – siekti, kad per 20 metų bent 50 proc. šalies miškų būtų tvarkomi pagal gamtai artimos miškininkystės principus, vengiant plynųjų kirtimų ir prioritetą teikiant ekosistemų apsaugai.** Bus siekiama sukurti socialinių, ekologinių ir ekonominių miškų funkcijų balansą, užtikrinant miškų tvarumą ir biologinės įvairovės išsaugojimą.

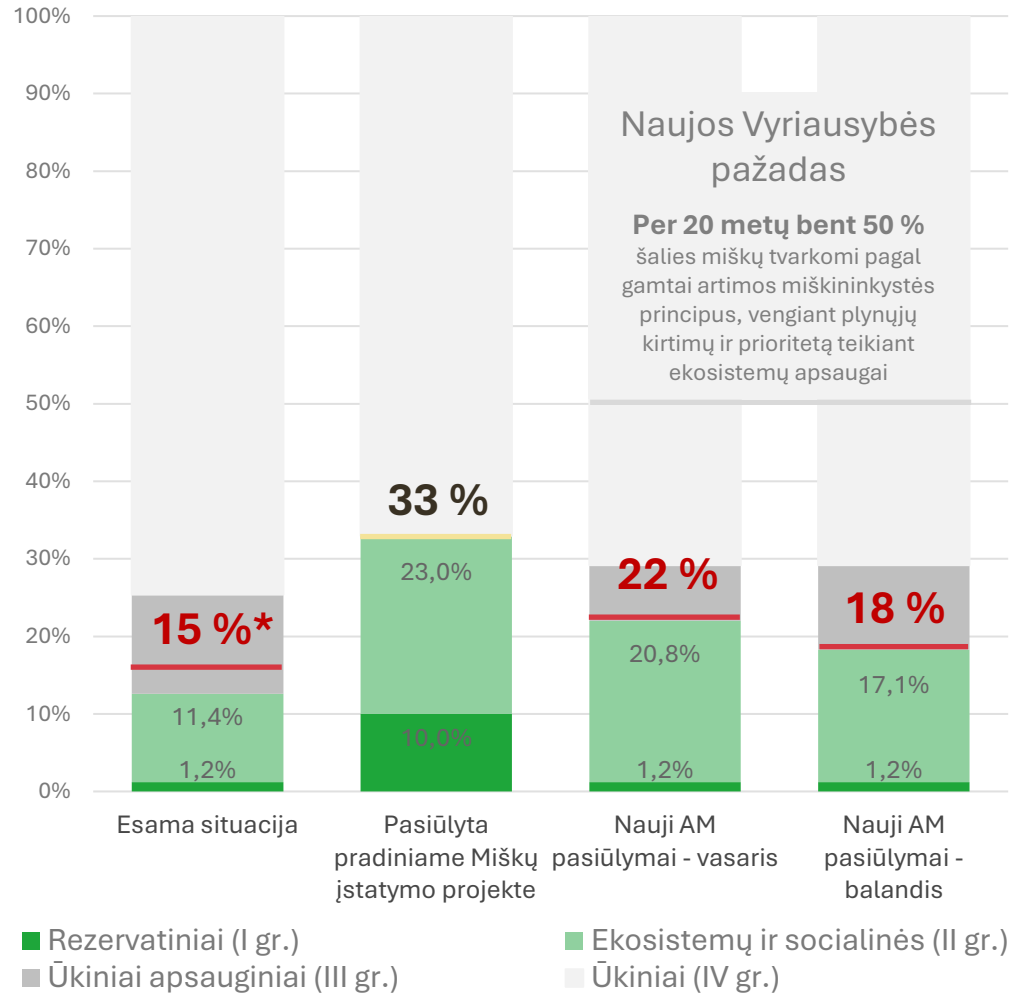
Miškų įstatymo pakeitimu žadėta prisidėti įgyvendinant:

- 638. Persvarstysime dabartinį **miškų grupių paskirstymą, siekdami padidinti rekreacinio, apsauginio ir ekologinio prioriteto miškų dalį.**
- 639. **Griežtai apribosime plnuosius kirtimus saugomose teritorijose ir priemiestiniuose bei miesto teritorijoje esančiuose miškuose,** privačių miškų savininkams numatysime **tinkamą kompensavimo ar miškų išpirkimo mechanizmą.**
- 640. **Sukursime miškų naudojimo modelius, kurie skatintų rekreaciją, ekoturizmą ir kitus ekosistemos produktus bei paslaugas.** Sieksime sudaryti sąlygas miškų savininkams gauti pajamas iš šių paslaugų teikimo.
- 645. **Peržiūrėsime Valstybinių miškų urėdijos veiklą** ir jos veiklos efektyvumo vertinimo kriterijus, **prioritetą teikdami ekologinėms ir socialinėms miškų funkcijoms.**
- 646. Užtikrinsime visų valstybinių miškų, rezervuotų, bet nepanaudotų nuosavybės teisėms atkurti, įveiklinimą racionaliausiu, didžiausią socialinę, ekologinę ir ekonominę vertę visuomenei kuriančiu būdu (perduodami juos valdyti Valstybinių miškų urėdijai).

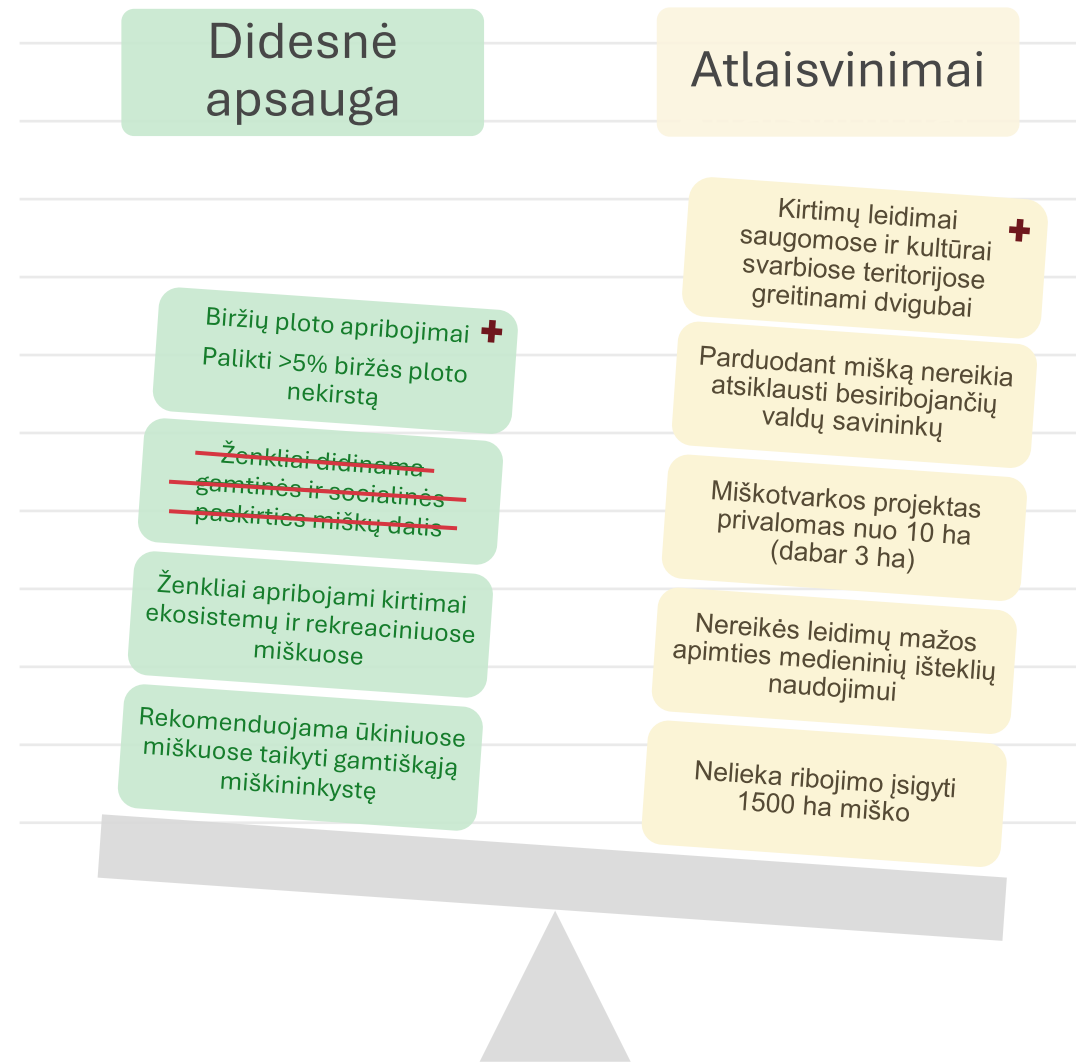
Miškų įstatymo projektai

Gamtinės ir socialinės paskirties miškų dalis

* Apie 2,3% yra apsaugoti kaip Natura 2000 buveinės ūkiniuose (III ir IV gr.) miškuose

Miškų įstatymo po ministerijos peržiūros „balansas“

Miškų grupių sistemos peržiūra

ĮSTATYMAS IR TOLIAU NEĮPAREIGOJA KEISTI ESAMO MIŠKŲ GRUPIŲ PASISKIRSTYMO

Įstatymo projektas ir toliau įpareigoja tik labai nežymiai keisti apsaugotų miškų dalį.

Visi kiti pakeitimai priklausys nuo Vyriausybės patvirtintų normatyvų ir jų taikymo rengiant miškų priskyrimo miškų grupėms planus.

Įstatyme nėra įpareigojimo miškų grupių perskirstymui, be šio keitimo nebus galima pasiekti Vyriausybės programoje ir ES įsipareigojimuose keliamų tikslų.

Saugomos teritorijos neapsaugotos:

Net saugomose teritorijose gali būti taikomas **ūkinis IV grupės režimas**.

Neįmanoma plėsti IIA grupės už saugomų ribų:

Tai riboja **gamtinių koridorių** formavimą ir **geoekologinį stabilumą**.

Gamtiškosios miškininkystės principai – tik rekomendacijos:

Nėra teisinio įpareigojimo pereiti prie aplinkai draugiškesnių praktikų.

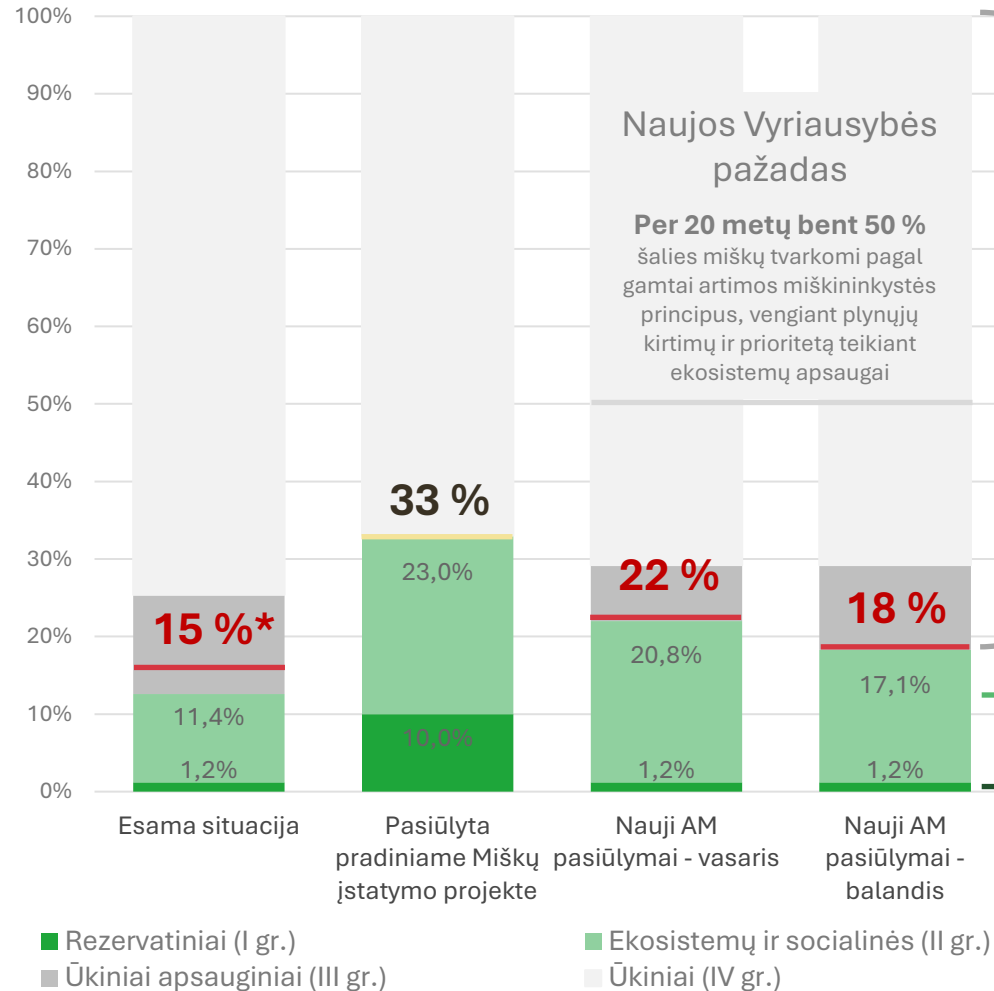
Biržių mažinimas – neveiksmingas:

Mažos biržės realiai jungiamos į **vieną didelę plynę**.

1 km apsaugos zona – nepakankama:

Pvz., **Vilniaus prieigos** (Lindiniškės, Avižieniai, Skaidiškės) **lieka neapsaugotos**, nors miškai yra rekreacinės reikšmės.

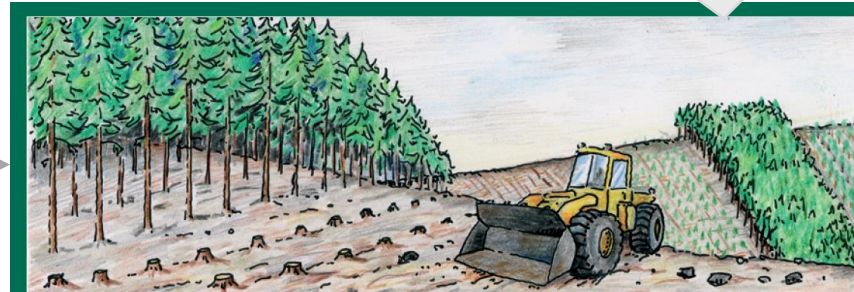
Gamtinės ir socialinės paskirties miškų dalis

* Apie 2,3% ūkinių (III ir IV gr.) miškų yra apsaugoti kaip Natura 2000 buveinės

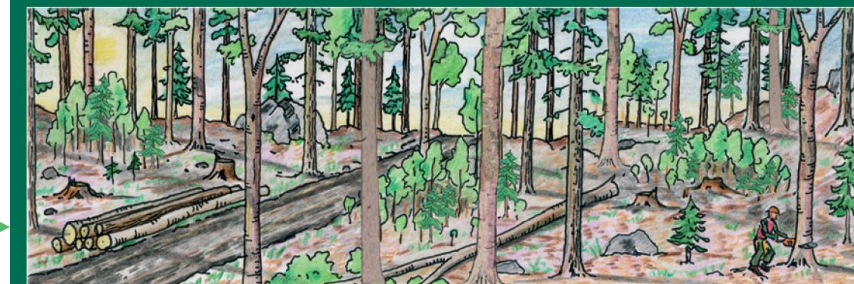
AM pasiūlymai. Papildomi biržių apribojimai:

- Plyniams < 1,5 ha** III gr, reg. parkai, draustiniai, biosferos rezervatas
- Atvejiniams < 3 ha** Nac. ir reg parkai, draustiniai, biosferos rezervatas
- Plyniams < 4 ha** Visur kitur

Dabar dominuojanti rotacinė miškininkystė

95 % pagrindinių kirtimų yra tokie

Gamtiškoji miškininkystė

alternatyva rotacinei miškininkystei ūkiniuose miškuose

Apsauga

Naujai leidžiami specialieji kirtimai:

Biologinės įvairovės

Genetiškai vertingoms medžių populiacijoms

Bendruomenių ir apsauga suinteresuotų asmenų įgalinimas

ĮSTATYME VISAI NEĮGYVENDINTA

Iš Nacionalinio miškų susitarimo:

2.1.11. Sudaryti teisinės ir finansinės sąlygas skatinančias steigti privačias gamtinės, socialinės, kultūrinės ar dvasinės paskirties saugomas teritorijas. **Įstatymuose įvardinti atvejus, kuriais valstybei arba saugomų teritorijų steigimu suinteresuotoms bendruomenėms bei asmenims suteikiama galimybė prioritetine tvarka išpirkti mišką iš privačių miškų savininkų.**

2.3.2. Tobulinti suinteresuotų asmenų informavimo apie numatomus pagrindinius miško kirtimus mechanizmą ir nustatyti tvarką, kaip **oficialiai registruota bendruomenė, suinteresuoti asmenys galės įtakoti miškų ūkinės veikos projektavimą, susisiekti su miško savininkais**, kurių miškuose nori vykdyti savo bendruomenės interesus tenkinančią veiklą arba tartis dėl tam tikros veiklos nevykdymo (pvz., nekirtimo plynai) **ir susitarti** išpirkti mišką ar kompensuoti savininko prarandamą vertę.

2.3.3. Socialinės (įskaitant rekreacinės), kultūrinės ar dvasinės paskirties objekto/teritorijos miške steigimu suinteresuota valstybė, **bendruomenės bei asmenys turi tartis su miško savininkais** dėl steigimo abiem pusėms priimtina forma (pvz., sudarydami sutartį dėl pirkimo, ilgalaikės nuomos, neatlygintino naudojimo ar kita forma). Miško savininkas pats savo iniciatyva taip pat gali steigti tokius objektus /teritorijas.

3.2.6. Sukurti mechanizmą, kaip vietos bendruomenės gali dalyvauti miškų priežiūroje ir tvarkyme, įskaitant galimus susitarimus su miškų savininkais ar valdytojais, **nustatant miškų savininkų ar valdytojų teises ir pareigas, o taip pat ir santykį su bendruomenėmis, bei nustatant atlyginimo mechanizmą, kompensuojantį galimas sąnaudas ar praradimus.**

Girių spiečius

Nemedieninės kultūrinės ir aprūpinimo miško paslaugos

FOTO: AUKŠTAITIJOS NACIONALINIS PARKAS

Rekreacija: pažintiniai takai, apžvalgos bokštai, stovyklavietės, turizmo sodybos, pėdsekystė, ornitologiniai stebėjimai ir kt.

FOTO: LARSO VERKETO

Estetinis ir dvasinis pasigėrėjimas gamta: Organizuojami miško terapijos seansai, rengiamos dvasinės praktikos gamtoje ir kt.

FOTO: VIDA PRESS, UOKSO BITĖS

Miško gėrybės: Grybų, uogų, vaistinių žolelių rinkimas. Taip pat miško medus iš bičių šeimų miškuose ir kt.

Nemedieninės reguliacinės ir palaikymo miško paslaugos

FOTO: AUDRIUS UFARTAS

Reguliacinės: Klimato reguliavimas; Hidrologinis režimo, erozijos kontrolė; Apdulkintojų populiacija; ir kt.

Paslaugų sutartis finansuojama įgyvendinant LIFE programos integruotąjį projektą „Natura 2000 tinklo valdymo optimizavimas Lietuvoje“ Nr. LIFE16 IPE/LT/016 (LIFE-IP-PAF-NATURALIT)

3 PRIEDAS. BENDRA METINĖ NATURA 2000 TERITORIJŲ SOCIO-EKONOMINĖ NAUDA, SĄNAUDOS IR GRŪNOJI NAUDA (PO SĄNAUDŲ ELIMINAVIMO)

LENTELĖ 3. BENDRA SOCIO-EKONOMINĖ NAUDOS METINĖ VERTĖ (PO SĄNAUDŲ ELIMINAVIMO)

Komponentas	Nustatyta metinė vertė, Eur
Bendra socialinės-ekonominės naudos metinė vertė (prieš sąnaudų eliminavimą)	193 702 708
Bendra socialinių-ekonominių sąnaudų metinė vertė	88 691 741
Bendra socialinės-ekonominės naudos metinė vertė (po sąnaudų eliminavimo)	105 010 967

Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Didžioji dalis socioekonominio vertinimo metinės NATURA2000 teritorijų naudos - reguliacinės ir palaikymo ekosisteminės paslaugos. Nauda - 2,2 karto > už sąnaudas.

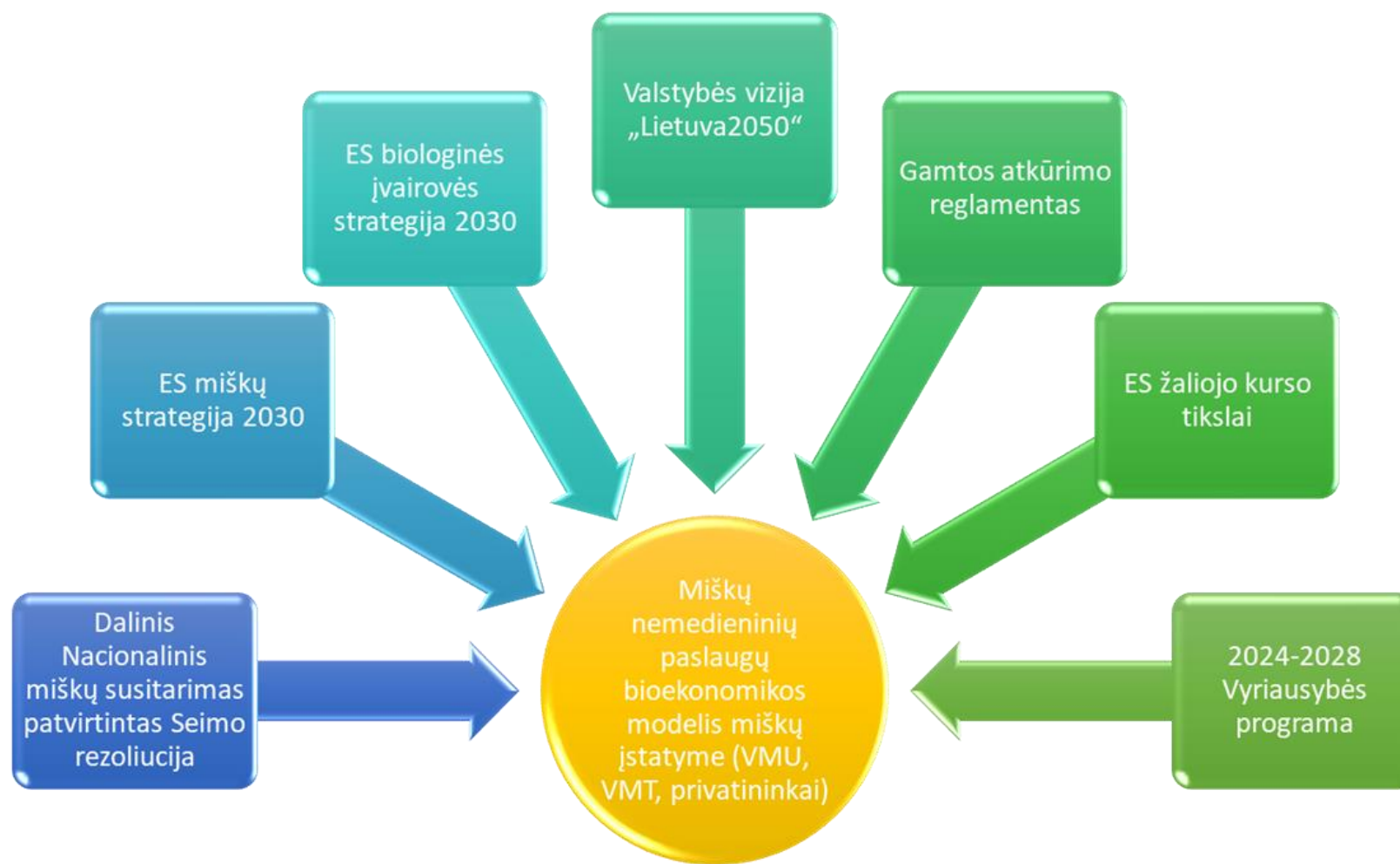
FOTO: RENATAS JAKAITIS

Palaikymo: Dirvožemio formavimasis; Maistinių medžiagų ciklai; Biologinė įvairovė; ir kt.

Nemedieninės miško paslaugos – lygiavertės miškų ekonomikos veikėjos

Valstybinių miškų valdymas

ĮSTATYME LIEKA REGIMYBĖ VMU TVARKYTI MIŠKUS TIK IŠ ŪKINIO INTERESO PERSPEKTYVOS

3 ir 4 straipsniuose, kuriuose apibrėžiamos institucijų ir Miškų urėdijos funkcijos, dominuoja funkcijos, nukreiptos į medienos gavybos ūkinio prioriteto miškų tvarkymą, neatliepia NMS pasiektų susitarimų.

„Kompleksinės miškų ūkio veiklos“ sąvoka buvo patikslinta pridodant „kitų miško ekosistemų atliekamų funkcijų saugojimą, atkūrimą ir naudojimą“. Sąvoka „ekosistemų atliekamos funkcijos“ apima daug ekologinių, socialinių ir nemedieninės ekonomikos poreikių, tačiau ši svarbi sąvoka nėra teisiškai apibrėžta ir lieka atvira interpretacijoms.

MŪSŲ PASIŪLYMAI:

- ✓ Valstybės institucijos ir valstybinių miškų valdytojas turi įstatyme būti įpareigoti:
  - **įgyvendinti ir ekologinius, ir visuomenės interesus lygiavertiškai.**

Funkcijų sąrašė būtina numatyti:

- **Miško ekosistemų stebėseną.**
- **Ekosistemų apsaugos ir atkūrimo tikslų įgyvendinimą.**
- **Rekreacinės infrastruktūros planavimą, kūrimą ir priežiūrą valstybiniuose miškuose.**
- **Miškų prie gyvenviečių išskyrimą ir tvarkymą** pagal bendruomenių poreikius.
- **Miško savininkų konsultavimą** dėl gamtai artimos miškininkystės.

- ✓ Struktūrinis pasiūlymas:

- Įstatyme turi būti numatyta pareiga sukurti **kompetencijų centrą** (pagal NMS 3.1.5), kuris teiktų paramą ir konsultacijas.

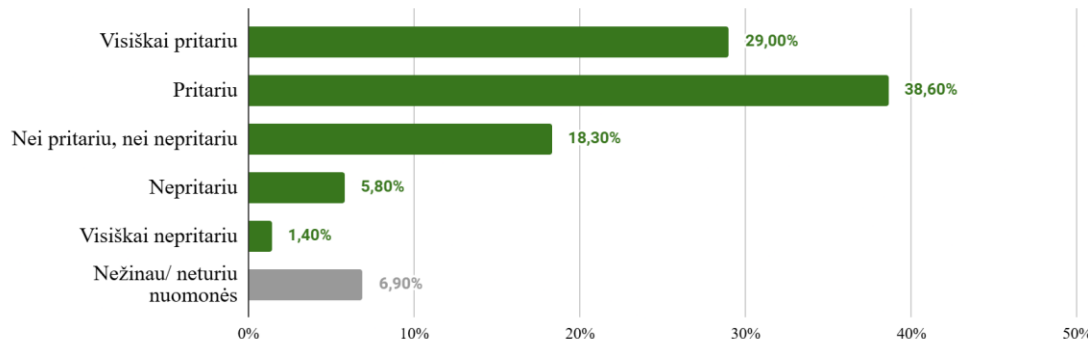
Girių spiečius

Valstybinių miškų valdymas

VISUOMENĖS LŪKESČIAI DIDESNEI GAMTOSAUGAI IR POILSIUI MIŠKUOSE PIRMIAUSIA TURI BŪTI PATENKINTI VALSTYBINIUOSE MIŠKUOSE

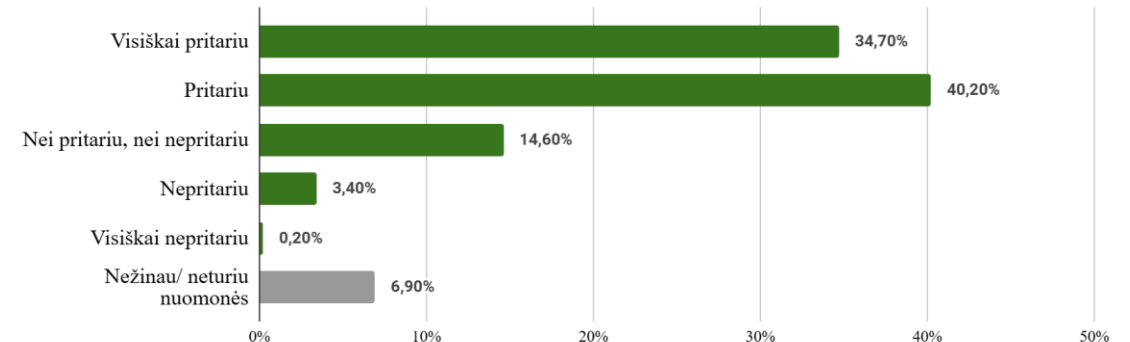
Valstybiniuose miškuose būtina nuosekliai didinti ekosistemų apsaugos, rekreacinių ir rezervatinių miškų plotus, ypač saugomose teritorijose, saugomų buveinių ir rūšių vietose, prie gyvenviečių ir apsauginėse zonose. Šie miškai turi tarnauti viešajam interesui ir pirmiausia atliepti visuomenės ekologinius, sveikatos ir rekreacinius poreikius.

Kiek Jūs pritariate ar nepritariate šiam teiginiui: „Valstybiniuose miškuose turi būti didinamas rekreacinių miškų plotas (laisvalaikio, bendruomenių, sveikatinimo poreikiams), net jei mažėtų iš miškų gaunamos biudžeto pajamos“ ?

2025 VILMORIUS APKLAUSOS REZULTATAS:
67,6% pritaria, kad valstybiniuose miškuose reikia **dauginti rekreacinių plotų**, net jei sumažėtų biudžeto pajamos.

Kiek Jūs pritariate ar nepritariate šiam teiginiui: „Valstybiniuose miškuose turi būti didinamas gamtai saugoti skirtas miškų plotas, net jei mažėtų iš miškų gaunamos biudžeto pajamos“ ?

2025 VILMORIUS APKLAUSOS REZULTATAS:
74,9% pritaria, kad turi būti **dauginama gamtos apsaugai skirtų miškų**, net ir sumažėjus pajamoms.

Girių spiečius

KAIP MES MATOME SITUACIJĄ:

1. Po Aplinkos ministerijos peržiūros įstatymas išliks „Lentų įstatymu“. Apsaugos ambicijos beveik nubrauktos, atlaisvinimų daugėja.
2. Aplinkos ministerija nėra pajėgi suderinti interesus. Nėra aišku, kas galėtų išbaigti įstatymą ieškant tikro kompromiso.
3. Įstatymo projekto vertinime iki šiol ignoruojama ekosistemų kuriama vertė (kuriama gyvenamoji aplinka, saugumas, vandens, oro, dirvožemio apsauga, buveinės rūšims ir kt.).